

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА  
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ



КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ:  
ЛЮДИНА. МОВА.  
КОМУНІКАЦІЯ

Тези доповідей  
XVII наукової конференції  
з міжнародною участю

2 лютого 2018 року



Харків 2018

УДК 81 (082)

ББК 81я43

К 22

Затверджено до друку рішенням Вченої ради  
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна  
(протокол № 1 від 19 січня 2018 р.)

**Організаційний комітет конференції:**

В.Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор (голова)

Н.А. Оніщенко, кандидат філологічних наук, доцент (заступник голови)

І.С. Шевченко, доктор філологічних наук, професор

В.О. Самохіна, доктор філологічних наук, професор

В.П. Кривенко, кандидат філологічних наук, доцент

О.В. Ребрій, доктор філологічних наук, доцент

С.К. Криворучко, доктор філологічних наук, професор

О.О. Чорновол-Ткаченко, кандидат філологічних наук, доцент

С.А. Віротченко, кандидат філологічних наук, доцент

П.Т. Гусєва, кандидат філологічних наук, доцент

С.Г. Мащенко, доцент

В.С. Барило, А.С. Медведенко, А.О. Пірог (секретарі)

**Адреса оргкомітету:**

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

факультет іноземних мов, тел. (057) 707-53-43

**Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація.** : Тези доповідей  
К 22 XVII наукової конференції з міжнародною участю. – Х. : ХНУ імені  
В.Н. Каразіна, 2018. – 197 с.

До збірника увійшли тези доповідей, присвячені проблемам іноземної  
філології, методики викладання іноземних мов, перекладу, міжкультурної  
комунікації, літературознавства.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів  
філологічних спеціальностей.

УДК 81 (082)

ББК 81я43

ISBN 978-966-285-458-9

© Харківський національний університет  
імені В.Н. Каразіна, 2018

© І.М. Дончик, макет обкладинки, 2018

Серед МА-експресивів виокремлено (за прагмасемантичним критерієм) експресиви негативної емотивності [1], що дає підстави припускати наявність також експресивів позитивної емотивності.

Таким чином, можна дійти висновку, що оцінна мовленнєва стратегія самопрезентації реалізується за посередництвом МА-експресивів та охоплює два різновиди – *позитивну* (експресиви позитивної емоційності) та *негативну* (експресиви негативної емоційності).

### **Література**

1. Биценко Т.О. Історична динаміка експресивів негативної емоційності в англomовному дискурсі XVI–XX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Т.О. Биценко. – Харків, 2004. – 20 с.
2. Вольф Е.М. Функциональная семантика оценки / Е.М. Вольф – М. : «Едиториал УРСС», 2002. – 280 с.
3. Кабірі М.Х. Загальна характеристика та типологія самопрезентем / М.Х. Кабірі // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2013. – № 1051. – С. 123–127.
4. Кабірі М.Х. Самопредставлення як метамовленнєвий різновид стратегії самопрезентації в англomовному дискурсі / М.Х. Кабірі // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2015. – Вип. 81. – С. 93–99.
5. Серль Дж.Р. Классификация иллокутивных актов / Дж.Р. Серль // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1986. – Вып. 17. Теория речевых актов. – С. 170–195.

## **ВПЛИВ ІДЕОЛОГІЇ НА ПЕРЕКЛАД (на прикладі російських та українських перекладів Роберта Бернза)**

***Кальниченко О.А., Зарубіна З.В. (Харків)***

Об'єктом дослідження є вплив ідеологічних поглядів у суспільстві на стратегії перекладу, а предметом виступають пропуски, зміни і доповнення усякого виду – тактичні засоби реалізації певної стратегії перекладу – в різних українських і російських перекладах поетичних творів шотландського поета XVIII ст. Роберта Бернза. З усіх чинників, наявних у цільовій культурі, два є вкрай необхідні для формування створюваної перекладачем репутації літературного твору. Одним з них є ідеологія перекладача – чи добровільно прийнята чи нав'язана внаслідок тиску тієї чи іншої форми патронажу. Іншим чинником є поетика, що домінує в цільовій літературі. Перекладацькі стратегії визначаються нормами перекладу, яким перекладачі згідно зі своїм габітусом можуть або слідувати або ні, тобто вони можуть підкорятися або не підкорятися тискам та обмеженням ідеології та поетики, що діють у певній системі, позаяк завжди існує можливість для перекладачів підривати панівні ідеологію та поетику. Особливо важливі тут початкові норми, які визначають

рішення перекладача щодо дотримання, переважно, норм, які реалізує текст-джерело, або норм, які превалюють у цільовій мові й культурі.

Т. Щепкіна-Куперник у своїх перекладах орієнтувалася на масового радянського читача, який через переклад вперше знайомиться з оригіналом, тому переклад мав відтворювати зміст тексту-джерела таким чином, аби був зрозумілим цільовій аудиторії. С. Маршак також орієнтувався на читача, більш того, в перекладах 1940-50-х років він перетворював національний гніт англійців на гніт експлуататорських класів тощо. Жорстке обмеження свободи та ідеологічний тиск на перекладачів 1930-х – 1950-х років парадоксальним чином обертається вольністю в поводженні з текстом: можна вести мову про. своєрідну ідеологічну адаптацію перекладного тексту Шепкіною-Куперник та Маршаком та про особливі стратегії цієї адаптації. Пострадянський етап освоєння спадщини Бернза в Росії характеризується зміною орієнтації з масового читача на першоджерельний твір та спробами збереження елементів (реалій, власних назв, просторіччя, діалектизмів) джерельної культури. Переклади Є. Фельдмана, С. Александровського, Є. Вітковського та інших перестали бути надмірно політизованими, а теми, заборонені в СРСР (еротика, випивка, релігія), притаманні творчості Роберта Бернза, тепер не затушовуються. На зміну перекладам одомашнювальним прийшли переклади очужувальні, які прагнуть передати також і стилістичні особливості оригіналу, зокрема діалектну та просторічну мову. Перекладачі вже не цураються використовувати обласну й регіональну лексику, вульгаризми, просторічні слова, які не можливо уявити в перекладах перекладачів часів СРСР. Також стали відомі й високо оцінені переклади Сергія Петрова, молодшого сучасника Маршака, який перекладав у 1950-60-х роках не в стилі «маршаківського» мейнстріму.

Характеризуючи ідеологію двох перекладачів – Василя Мисика та Миколи Лукаша – ми можемо відзначити дві лінії в українському перекладі: класичну, що йде від М. Старицького, і барокову, що йде від П. Куліша. Василь Мисик – це, безперечно, представник першої школи, а Микола Лукаш – другої. Своїми перекладами М. Лукаш намагався подолати стилістичні традиції, які обмежували введення просторіччя, розмовних елементів, діалектизмів у тканину художнього твору. Використання цих елементів разом з численними поетизмами, неологізмами допомагає досягти адекватності перекладу у передачі близькості першоджерел до селянського фольклору, що в корені розходилося з канонізованим за радянських часів підходом С. Маршака, який орієнтувався на стилістику пушкінського кола поетів. Якщо переклад спрямований на передачу діалектної мови, просторіччя, фольклорних образів, тропів першотвору, то це – не одомашнення, а очужувальний переклад, хай при цьому перекладач й використовує обласні, діалектні слова, фольклорні образи своєї рідної культури.

Дужик Н.С. МОВНА СТРАТЕГІЯ ТАКТОВНОСТІ У ДІЛОВОМУ СПІЛКУВАННІ (на прикладі англомовних джерел) .....	48
Єнікєєв Д.С. ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛОМОВНИХ ПРИЗВИСК ДОНАЛЬДА ТРАМПА .....	50
Єфименко В.А. ІНТЕРМОДАЛЬНА КОГЕЗІЯ В ЦИФРОВИХ КАЗКОВИХ НАРАТИВАХ .....	51
Івахненко А.О. ПЕРЕКЛАД ЛІТЕРАТУРИ ПОСТМОДЕРНУ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ (на прикладі творів Чака Паланіка) .....	53
Івченко Н.С. КОМІЧНА ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ОНІМА .....	54
Ізотова Л.І., Касьянова В.Г. ОПТИМІЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ У СТУДЕНТІВ ФІНАНСОВО-ОБЛІКОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ .....	56
Кабірі М.Х. ОЦІННА МОВЛЕННЄВА СТРАТЕГІЯ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ .....	58
Кальниченко О.А., Зарубіна З.В. ВПЛИВ ІДЕОЛОГІЇ НА ПЕРЕКЛАД (на прикладі російських та українських перекладів Роберта Бернза) .....	59
Кальниченко О.А., Кальниченко Н.М. ОПОСЕРЕДКОВАНІЙ ПЕРЕКЛАД В УКРАЇНІ В 1920 – 1930-І РОКИ .....	61
Калюжная А.Б. ОСОБЕННОСТИ ОБЪЕКТИВАЦИИ ОЦЕНКИ КОНЦЕПТА <i>ПРЕСТУПЛЕНИЕ</i> .....	62